

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 10.

LETNIK XXVIII.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. OKTOBRA 1927.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Zadrúžništvo ob desetletnici smrti dr. Kreka. — *Dr. J. B.*: Zadrúžna disciplina glede nalaganja odvišnega denarja. — O bulgarskem zadrúžništvu. — Poljsko zadrúžništvo. — Vprašanja in odgovori. — Zadrúžništvo. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 10, I. 1927.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Prve žebijarske in železo-obrtne zadruge v Kropl in Kamni gorici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 29. oktobra 1927 ob 2. uri popoldne v zadrúžnem skladišču v Kropl. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Potrjenje letnega računa; razbremenitev načelstva in nadzorstva. 3. Sklepanje, kako se porabi čisti dobiček. 4. Sprememba pravil. 5. Volitev vseh 5 članov načelstva in 4 članov nadzorstva.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Selcih, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 30. oktobra 1927 ob 7. uri zjutraj v pisarni hranilnice in posojilnice v Selcih. 1. Prememba pravil.

Redni občni zbor Lesno-obrtne zadruge v Mozirju, r. z. z. o. z. v likvidaciji, se bo vršil dne 30. oktobra 1927 ob 1. uri popoldne v prostorih kmečke hranilnice in posojilnice v Mozirju. 1. Poročilo likvidatorjev o končani likvidaciji. 2. Sklepanje o shrambi poslovnih knjig.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Leskovcu pri Krškem, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 6. novembra 1927 ob 8. uri zjutraj v prostorih hranilnice. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobrenje računskega zaključka za leto 1925 in leto 1926. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Mlekarske zadruge v Novem mestu, r. z. z. o. z., se bo vršil v torek 25. oktobra 1927 ob 9. uri dopoldne v uradnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika. 2. Sprememba pravil. 3. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12:50 Din.
 Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Zadružništvo ob desetletnici smrti dr. Kreka.

(8. oktobra 1917 — 8. oktobra 1927.)

Ljudje, ki so o plemeniti stvari prepričani in do dna duše z njo prežeti, potegnejo druge za seboj. Kot da plamti iz njih sveti nevidni ogenj, ki greje duše, jih bodri in raziskri, da gorijo, da plantijo v svetem ognju, darilnim grmadam podobni . . .

Če za koga, veljajo gotovo te besede za dr. Kreka. Bil je prepričan o plemenitosti svoje stvari tako, da je dajal tej stvari vse svoje sposobnosti, vse svoje sile, ves svoj čas in lahko trdimo, da je dal zanjo tudi svoje življenje. Svetil je drugim, živel je za druge. Njegovo življenje je gotovo najvišji in najlepši vzor vsakemu zadrujarju.

Ob desetletnici smrti se moramo zadrujarji spominjati zlasti treh lastnosti, ki so tako bistvene za ogromni uspeh njegovega združnega dela. Ni živel dolgo, le prezgodaj ga nam je ugrabila smrt, toda živel je bogato in živel uspehov polno življenje.

Prva za njegove uspehe na združnem polju merodajna lastnost je bila njegova jasna, odkrita, prepričevalna beseda. Tako more le govoriti, kdor je tako prepričan o svoji stvari, da za njo živi in za njo umrje. Krek je bil ravno kar se združnega dela tiče rojen apostol praktične krščanske misli ali ako se moderno izrazimo, on je bil agitator in organizator krščansko-socialnega družabnega reda in gospodarstva.

Druga njegova lastnost, obenem tudi bistveni pogoj za uspeh njegovega združnega dela, pa je bila njegova nesebičnost. Kogar ni prepričala njegova beseda, ta se je moral udati pred močjo njegove nesebičnosti. Vse njegove sposobnosti, njegov čas, njegov denar itd., vse je bilo za druge, vse je bilo le za ljudstvo, vse je služilo le narodu. Moremo trditi o njem, kakor je dejal sv. Pavel o sebi: »Postal je vsem vse.«

Tretja skrivnost uspeha pa je bila pri njem tista iskrena ljubezen, s katero je oklepal ljudstvo. S to ljubeznijo je pridobival ljudi za svoja načela in za svoje načrte. S to ljubeznijo si je ustvarjal vnete pristaše med ljudstvom in navdušene sodelavce v krogih mlade duhovniške in lajske inteligence. Brez te ljubezni, s katero je pridobival pristaše in sotrudnike in katero je znal vlititi tudi drugim, si sploh ne moremo razložiti ogromnega uspeha pri njegovem združnem delu. S to ljubeznijo si je veliki mojster Krek ustvaril svojo šolo med mladimi in svojo bodočnost med ljudstvom.

In če so bile to najodličnejše lastnosti zanj kot združnega delavca, potem bomo razumeli, da je postal v prvi vrsti apostol pravega krščanskega združništva. Ko je premostrival združne ideale in združne pionirje, potem je pač razumljivo, da je spoznal za najbolj ljudsko in za najbolj krščansko

rajfajzenovo združno gibanje. On je z globino svojega spoznanja zajel bistveno krščansko misel rajfajzenovega združništva. On je tudi z vso močjo svoje osebnosti znal presaditi rajfajzenovo združništvo med svoj narod, med slovensko ljudstvo.

Danes, ob času splošne kreditne krize, se mora slovensko ljudstvo s hvaležnostjo spominjati, da je dr. Krek utiral v težkih časih gaz rajfajzenovemu združništvu med Slovenci in da je neutrudljivo in tudi neustrašno klical v življenje stotine in stotine rajfajzenskih posojilnic. Da, tudi poguma je bilo treba tedaj za to delo. Kajti liberalni kapitalizem je tudi v slovenskih deželah užival protekcijo na najvišjih in najodločilnejših mestih. Na teh mestih je žal brezsrčni odeh dobil več zaščite kot ubogo in izmozgavano ljudstvo.

Dr. Krek je kot genij gradil združno stavbo na najširših temeljih za dolgo bodočnost.

On ni le pogumno stopil preko provincialnih mej, s katerimi je razkošala avstrijska uprava slovenski narod. On je stopil kot združni pionir tudi preko državnih mej in začel združno propagando tudi pri Srbih in Hrvatih, nele v Istriji in v Dalmaciji, tudi na Hrvaškem, v Slavoniji, v Bosni. V stari kraljevini Srbiji je prišel v prijateljske stike z najboljšimi zadrugarji. Z bolgarskimi zadrugarji je obravnaval možnost poslovnih stikov med našim in bolgarskim združništvom. Dr. Krek je torej ne le pionir krščanskega ljudskega združništva med Slovenci, on je pionir jugoslovanskega združništva, ker je že naprej videl dobo, ko bo slovenski narod združen z brati Srbi in Hrvati.

Spominjamo se svojega mojstra ob desetletnici; spominjali se ga bodo ravno tako ob stoletnih jubilejih, zakaj bil je mož, kakršni se nam rodijo komaj na stoletje.

Dr. J. B.:

Združna disciplina glede nalaganja odvišnega denarja.

Neppravilno postopanje.

Nekateri posojilničarji širijo mnenje, da glede nalaganja odvišnega denarja ne velja načelo združne discipline, temveč, da je v tem oziru vsaka posojilnica svobodna in nalaaga svoj odvišni denar tam, kjer se ji zdi primerno. Žal, da se to mnenje v praksi tudi mnogokrat izvaja, tako da na podlagi računskih zaključkov lahko trdimo, da je več kot polovica odvišnega denarja naših posojilnic, zlasti mestnih in trških, naloženega pri nezadružnih denarnih zavodih, dočim to, kar je pri Zvezi, ne predstavlja niti polovice odviškov.

Ali je to postopanje pravilno? Ali je resnica, da naj se Zveza pač briga za revizije,

pomaga kolikor more in kjer more zadrugam, zastopa združne interese napram vsem oblastem, glede odvišnega denarja pa naj pušča svobodo vsaki posojilnici.

Namen Zveze.

To mnenje je zmotno, to mnenje je nezadružno in to mnenje je tudi zelo nevarno in lahko prinese ogromno škodo združništvu. To mnenje je zmotno, ker Zadržno zvezo so si ustanovile zadruge, pretežno posojilnice ne le za revizijo, ampak tudi za vzdrževanje poslovnih odnošajev članic med sabo in do Zveze (§ 2 točka 3 pravil). Pravila torej jasno izražajo kot namen Zveze ne le revizijo in skupno varstvo interesov, ampak tudi vzdrževanje poslovnih odnošajev.

In § 6 Zvezinih pravil z naslovom »Denarna izravnava« doslovno pravi: »Izvršujoč v § 2 točka 3 označeni smoter, posreduje Zveza med Zvezinimi članicami denarno izravnavo z gojitvijo tekočega računa, osobito tako, da prevzema odvišne denarje Zvezinih članic obrestonosno v tekoče zaračunanje in jim na drugi strani dovoljuje kredit, istotako v tekočem računu — v kateri namen je Zveza tudi opravičena posojila pri nečlanih jemati.«

Ako torej Zveza zahteva od članic zadružno disciplino glede nalaganja odvišnega denarja, ne zahteva nič drugega kakor v pravih točno izraženo in vsaki Zvezini posojilnici naloženo dolžnost. In v § 10 Zvezinih pravil je rečeno, da članica, ki ne izpolnjuje v teh pravih določenih dolžnosti, se sme po sklepu načelstva izključiti.

Kreditna pomoč zadrugam.

Pa še drugo posledico ima neizvrševanje zadružne discipline, katero pa nalaga § 6 pravil o denarni izravnavi. Zvezo so zadruge ustanovile, da dovoljuje kredite v tekočem računu onim zadrugam, ki so še mlade, ki so se šele ustanovile, in torej za začetek kreditne pomoči nujno potrebujejo. Ako pa Zveza ne dobi potrebnega denarja v obliki naložb od svojih članic, kje ga bo jemala? Ali pri bankah? Če bi bila navezana na bančne kredite, kakor so žal navezane zadružne zveze na Hrvaškem, v Bosni, v Srbiji, potem bi morala sama plačevati za te kredite 14% ali tudi več odstotkov. Potem bi pač ne mogla resnično pomagati zadrugam z zadružnim kreditom, temveč edino le z oderuškim kreditom po 15 in več procentov. In potem bi pač naše zadruge enako kot v južnih krajih le životarile in slično kot banke dovoljevale kredite kmetom ne v pomoč, ampak v pogubo, ne za gospodarski napredek, ampak za gospodarski ruin.

Zadruge torej, ki se ne držijo zadružne discipline glede nalaganja odvišnega denarja, s tem onemogočajo Zvezi, da vrši svojo zadružno dolžnost napram mladim zadrugam, napram šibkim zadrugam, napram zadrugam v krajih, kjer še ni kapitala.

Kršenje discipline — znak sebičnosti.

Nedisciplinirane zadruge s tem običajno kažejo veliko, prav nezadružno sebičnost. Zadruge kršijo disciplino največkrat radi enega procenta več, ki ga dobijo pri nezadružnem denarnem zavodu za svoje naložbe. Zadruge pa ne pomislijo, da je zadružništvo gibanje proti nezdravi sebičnosti, kakršna se pojavlja zlasti v pretirani obrestni meri. Ali naj bodo zadruge za to, da se mesto osebne sebičnosti poedinca uveljavlja sebičnost zadruge, da se mesto privatnega oderuha uveljavlja še brezobzirnejši zadružni oderuh, ki gre preko solza in nesreč ljudstva le za svojim dobičkom? Zadružništvo je poklicano, da ščiti gospodarsko šibke. Zadruga, katero sla vleče le za visokimi obrestmi, pa ne ščiti gospodarsko šibkih, temveč z navijanjem obrestne mere koristi le premožnejšim, je zgrešila svoj cilj.

Znak nezavednosti.

Zadruge, ki kršijo zadružno disciplino, pokažejo tudi veliko pomanjkanje zavednosti. Vsaka zadruga se je mogla ustanoviti le iz požrtvovalnosti in nesebičnosti poedincev, ki so se združili za vzajemno pomoč. Po listih načelih, iz katerih je zadruga zrastle, se mora tudi sama naslanjati na druge zadruge v Zadružni zvezi. Ona mora enako kot njeni člani tudi sama v Zvezi drugim zadrugam pomagati. Če pa zbrane ljudske prihranke zaradi enega procenta nalaga pri nezadružnih zavodih, odteguje s tem pomoč Zvezi, odteguje pomoč drugim kmetijskim zadrugam, ki bi nujno potrebovale kredit, in

slabi združništvo, istočasno pa krepi proti-zadružno kapitalistično fronto.

Krivica napram Zvezi.

Zadruga, ki ne drži zadružne discipline, je krivična napram Zvezi. Zveza v polni meri z najboljšo voljo in s samopožrtvovalnostjo vrši svoje dolžnosti in za izvrševanje teh dolžnosti potrebuje precejšna denarna sredstva. Od kod naj jih dobi, ako ne v prvi vrsti in pretežno iz denarne izravnave? Res, da posojilnice držijo pri Zvezi brezobrestno deležno glavnico, toda deležna glavnica vseh članic znaša le en in četrt milijona dinarjev. Ali naj se z bornimi obrestmi deležne glavnice pokrije režija Zveza z uradničkim aparatom, s potovalnimi stroški za revizije in za zadružne tečaje, z Narodnim Gospodarjem, s sanacijskimi prispevki za zadruge, z zadružno šolo itd.? Nedisciplinirane zadruge se le preveč enostransko zavedajo samo svojih pravic in so pripravljene le jemati od Zveze, nočejo se pa zavedati svoje dolžnosti napram Zvezi in niso pripravljene dajati. One drage volje priznavajo Zvezi bremena in vsaka po svoji moči doprinejo, da so ta bremena večja, nočejo pa prispevati svojega deleža, ki bi jih zadel pri pravični razdelitvi bremen.

Nevarnost za zadružni denar.

Kršenje zadružne discipline pa postane tudi lahko nevarno za zadruge. Pri polomu Slavenske banke je bil hudo prizadet en del slovenskega združništva. Hvala Bogu so naše zadruge pri tem polomu utrpeli le malo škodo, a utrpeli so jo. Mislimo pa, da se iz škode pri Slavenski banki vse zadruge lahko učijo, kako nevarno je nositi zadružni denar le v take zavode, ki nudijo visoke obresti. Zadruge naj že vendar enkrat spoznajo, da ne more biti vse v redu tam, kjer se ponujajo visoke obresti. Zadruge naj uvidi-

jo, da visokim obrestim običajno sledi izguba obresti sploh in povrh še izguba velikega dela kapitala. Praktične izkušnje so pokazale, da tisti, ki ponuja najvišje obresti, obresti običajno sploh ne plača.

Vsak greh se maščuje.

Zveza ima za sabo 27 let dela. Lahko se danes potrka na prsa in pove, da je bilo to pravo zadružno delo, delo popolne zadružne nesebičnosti in neomejene zadružne samopožrtvovalnosti. Našle so se v teh letih v vrstah Zvezinih članic tudi nedisciplinirane članice. V vseh teh slučajih pa je kršenje zadružnih načel imelo redno slabe posledice. Vsako kršenje zadružnih načel se je nad dotično zadrugo maščevalo.

Ne privoščimo zadrugam tega maščevanja. Žal nam je, če jih zadene škoda. Vendar moramo biti toliko pravični, da tam, kjer je zadruga utrpela škodo zaradi nezadružnega postopanja, da tam vidimo zaslužen kaznen in svarilni vzgled za druge. Ravno to dosledno maščevanje, ki je prej ali slej sledilo vsakemu kršenju zadružnih načel, je pa imelo v združništvu tudi svoje dobre posledice. Naše zadruge se v splošnem danes tesneje oklepajo svoje Zveze in naše zadruge danes vsaj po deželi v ogromni večini držijo zadružna načela in izpolnjujejo tudi svoje dolžnosti napram Zvezi, kolikor zadeva nalaganje odvišnega denarja.

Ugovori.

So pa tudi ugovori proti zahtevi zadružne discipline. Naj jih v naslednjem navedemo le par. Pravijo, da je načelstvo posojilnice osebno in z vsem svojim premoženjem odgovorno za varnost zadružnega premoženja, zato nalaga denar posojilnice svobodno po svoji previdnosti. Ravno radi varnosti Zveza danes zahteva, da se njene članice držijo zadružne discipline. Ali more imeti

posamezna zadruga boljši vpogled v solidnost bank in drugih denarnih zavodov kot ga ima Zveza? Ali ni najvarnejši denar pri Zvezi, ako ga Zveza n. pr. daje kot kredit posojilnicam z neomejeno zavezo, pri katerih je jasno, da kredit ne more propasti? Ali ni najbolj v združni službi in obenem najvarnejši denar pri Zvezi, ako Zveza daje kredite kmetijskim produktivnim zadrugam (elektrarnskim, mlekarskim, vinarskim itd.), zahteva pa za ta kredit ne le jamstvo zadruge z vsem njenim premoženjem, ampak tudi jamstvo vseh članov načelstva in nadzorstva, ki dotično zadrugo vodijo? In ali nima naposled za oni denar, kolikor ga ne gre za kredite zadrugam in kolikor ga mora imeti Zveza popolnoma likvidnega, Zveza najboljšo možnost, da ga varno naloži, ker ima gotovo več vpogleda v solidnost bančnih zavodov kot podeželska posojilnica.

Zveza obrestuje zadosti visoko.

Drugi ugovor, ki ga navajajo, je ta, da mora posojilnica gledati, da dobi za naložbe višje obresti, da more potem kredite ceneje dovoljevati. Ta ugovor je pobit pravzaprav že z navedbami zgoraj glede nezadružnega postopanja onih zadrug, ki kršijo združno disciplino. S stališča Zveze pa moramo omenjati še to, da Zveza obrestuje danes vezane vloge po 7% in da more vsaka posojilnica vezati poljubno višino svojih naložb. Pa tudi, ako vzamemo, da pri Zvezi veže le polovico svojih naložb po 7%, polovico pa jih drži pri Zvezi na tekočem računu po 5%, doseže s tem še vedno srednjo obrestno mero 6%. Dejstvo pa je, da na splošno zadruge vloge na hranilne knjižice ne obrestujejo višje kot po 5%. In da še enkrat poudarimo, namen zadruge vendar ni, delati dobiček, ampak pomagati s cenanim kreditom in kar najbolj varno upravljati ljudske prihranke.

Tudi Zveza nalaga pri bankah.

Še eno navajajo proti združni disciplini, češ če Zveza nalaga odvišni denar pri bankah, zakaj pa ne bi posojilnice same nalagale naravnost pri bankah. Čemu tukaj posredovanje Zveze? Na ta ugovor navajamo predvsem, da je Zveza poklicana in da Zveza ta poklic tudi izvršuje, da predvsem z zbranimi naložbami služi kreditnim potrebam zadrug. Zveza daje kredite **hranilnicam in posojilnicam**, pri katerih so krediti z ozirom na neomejeno zavezo gotovo najvarnejši. Zveza daje kredite **kmetijskim nabavnim in prodajnim ter konsumnim zadrugam**, pri katerih varnost sicer ni tako velika, a se pomanjkanje vsaj nekoliko popravi s tem, da tudi člani načelstva in nadzorstva osebno jamčijo. Zveza daje naposled kredite razne vrste kmetijskim **produktivnim zadrugam**, ki bi se brez teh kreditov sploh ne mogle ustanovljati. Kmetijsko produktivno združništvo je pri nas malo več kot v povojih. Kmetijsko produktivno združništvo pa je za naše razmere prevladujoče male in srednje kmetije nujna zahteva, neobhoden pogoj za rentabilnost in obstoj kmečkega gospodarstva. In ko so vse te tri potrebe krite, tedaj šele more Zveza misliti na naložbe pri bankah. In kar se naložb pri bankah tiče, je gotovo, da more Zveza doseči drugačno obrestno mero, nego jo doseže posamezna posojilnica.

Držite združno disciplino.

Zveza apelira na vse članice in zahteva združno disciplino ne le ker jo pravila nalagajo kot člansko dolžnost, ampak predvsem zato, ker si je s svojim delom in s svojimi žrtvami, s svojim dosedanjim postopanjem in s svojo neoporečno previdnostjo pri upravi združnega denarja to pravico zaslužila. Zveza ima najboljšo voljo dati še

več, nuditi zadružništvu še več, kot mu more nuditi danes. Zato pa je na članicah, da najprej same Zvezi nudijo za delo potrebna

sredstva. In ta sredstva ji dajte v obliki naganja vseh, pa prav vseh zadružnih prihrankov pri Zvezi.

O bulgarskem zadružništvu.

Bulgarska javnost se bavi z zadružništvom kot z dnevnim vprašanjem in se tudi vlada z njim resno bavi. Ministrski predsednik bulgarski je prijatelj zadružne ideje in je odbil napade na zadružništvo, ki so v glavnem naperjeni proti državnim, zadrugam podeljenim kreditom ter je svoje stališče utemeljeval s tem, da se za zadružno življenje odpira široko polje delovanja.

Pred kratkim se je vršilo na Bulgarskem več važnih kongresov in to konsumnih društev, produktivnih zadrug in osrednje zadružne banke. Pred vsem pa zasluži, da se omeni kongres vseh bulgarskih zadrug, na katerem je bil osnovan vrhovni zadružni svet. S tem se je hotelo zagotoviti, da bi bulgarsko zadružništvo delovalo po enotnih smernicah. Ta skupni svet je bil ustanovljen tudi kot posledica nekaterih sprememb v bulgarskem zadružnem zakonodajstvu.

Za kmetijske zadruge je centrala odslej bulgarska poljedelska banka, za mestne zadruge pa bulgarska zadružna banka.

K bulgarski zadružni banki so priklopljene: 1. zveza ljudskih bank, 2. konsumna društva, 3. zveza produktivnih zadrug, 4. stvabene zadruge.

Ljudske banke so organizacije malega mestnega kredita. Koncem I. 1925 jih je bilo 113 s 69.630 člani, med katerimi je večina obrtnikov in malih trgovcev. Napredek teh zadrug je bil v zadnjih letih izvanreden. Koncem I. 1925 so poslovale s kapitalom 670 milijonov levov (sedanji kurz približno 100 levov = 41 dinarjev), od česar odpade na temeljno glavnico 240 milijonov, na vloge

pa 430 milijonov. Širši sloji ljudstva imajo veliko zaupanje do teh bank, deloma zaradi obrestne mere (7 do 10%), še bolj pa zaradi garancijskih rezerv. Krediti, ki jih dajejo te banke, so kratkodobni in služijo pred vsem produktivnim svrham. V zadnjem času so postale te banke središče za dobavo in prodajo, so organizirale produktivne zadruge, ustanovile fonde za elektrifikacijo, kanalizacijo in podobno v raznih mestih. V letu 1925 so imele ljudske banke kosmatega dobička 108 milijonov levov, čistega dobička pa okoli 26 milijonov, ki se je porabil za dividendo in za rezervne zaklade.

Bulgarska zadružna banka je tudi središnica za konsumna društva, katerih je bilo 59 z 43.420 člani. V letu 1925 je prodala centrala s posredovanjem vseh društev blaga v vrednosti za 168 milijonov levov. Peča se z velikimi nabavami in ima važno vlogo pri regulaciji tržnih cen.

Zveza proizvajalnih (produktivnih) zadrug šteje 60 članic z raznoličnimi obrtniškim delokrogom. Njena glavna naloga je dobava sirovin in strojev.

Stavbne zadruge so se razvile poglavitno v zadnjih štirih letih. Imajo več nego 1000 članov. Vplačana glavnica presega vsoto 63 milijonov levov.

Bulgarska zadružna banka je kreditna ustanova za vse navedene zadruge. S poslednjo premembo zakona ji je bila dana sigurna finančna stabilnost in sicer na ta način, da se je znatno povešala njena kreditna sposobnost pri bulgarski narodni banki. Za leto 1925 je banka izkazala kosmatega dobička

27 milijonov levov. Banka izvršuje tudi zavarovalne posle in ima oddelke za zavarovanje proti toči in za zavarovanje goveje živine. Obe vrsti zavarovanja pa sta neobvezni; kljub temu, da prebivalstvo doslej ni kazalo dosti razumevanja za zavarovanje, se je število zavarovancev podvojilo napram prejšnjemu letu.

Druga kreditna centrala bulgarskega zadružništva je bulgarska poljedelska banka. Aktiva te velike banke so dosegle v letu 1925 vsoto 2264 milijonov levov. Pred vsem se banka trudi, z danimi sredstvi zadovoljiti kreditnim potrebam kmetovalcev. Tekom leta 1925 je banka dovolila za 448 milijonov levov posojil proti menicam. Zlasti so narastla posojila na zastave, dane v živem in mrtvem inventarju, v posevkih in poljedelskih produktih; ta posojila so dosegla vsoto 524 milijonov levov. Banka je dovoljevala v meji dane možnosti tudi kredite beguncem. Na hipoteke pa ni dajala posojil in to zaradi splošne denarne krize. Posojila te vrste bo dovoljevala posebna banka, ki se ima nalašč v ta namen osnovati.

Poljedelska banka je središče kmetijskih kreditnih zadrug. Banka placira v teh zadru-gah tri četrtine svojega kapitala. V letu 1925

je podelila 1200 zadrugam s 180.000 člani kreditov za 803 milijone levov, nasproti 599 milijonom v prejšnjem letu. Večje predujme je dobilo tudi 40 zadrug za gojitev in prodajo tobaka. Največja taka zadruga obstoji v Stanicami. Ima lastno moderno skladišče in prostore za manipulacijo s tobakom, lastno tovarno za cigarete z dnevno produkcijo 600 kg, gospodarsko poslopje, poizkusno in demonstracijsko polje itd. S pomočjo zadruge se je napravilo za člane in delavce 430 stanovanj in 1316 koč in je postavila valjni mlin za 1.800.000 levov. Zadruga daje existenco 1600 delavcem. Zadruga trguje s tobakom v listih, ki ga kupuje od članov in ga po primerni predelavi prodaja v tujem-stvo.

Za elektrifikacijo Bulgarske se je osnoval v poslednjem času svet sindikatov na zadružni podlagi.

Ta kratki pregled naj zadostuje, da si moremo ustvariti sliko, kolikega pomena je za Bulgarsko zadružništvo, zlasti kmetijsko. Ako bo zadružništvo tako napredovalo kakor doslej, bo ustvarilo iz Bulgarske državo, ki bo po svoji kulturi enaka ostalim naprednim kmetijskim državam.

Poljsko zadružništvo.

V poljsko republiko, ki se je po končani svetovni vojni ustanovila v smislu mirovnih dogovorov, so se združila ozemlja, ki so preje pripadala raznim državam. Že iz te okolnosti je razvidno, da poljsko zadružništvo ni enotno.

Do početka svetovne vojne se je sicer razvijalo zadružništvo v vseh poljskih delih Rusije, Avstrije in Nemčije, ali ta razvoj ni bil enak, deloma ker ga državne uprave niso dovoljno podpirale, deloma ker so ga v Ru-

siji celo ovirale in stiskale in se zato zlasti na Ruskem ni moglo primerno razviti. Toda tudi to, kar se je napravilo s težkim trdom, je gmotno in moralno uničila vojna, koje valovi so se tolikrat prelivali čez nesrečno Poljsko. Ko pa se je leta 1917 začelo z novim delom, se je pojavila inflacija, ki je uničila še to, kar je bila vojna pustila zdravega, in to, kar se je bilo z velikim naporom doseglo po letu 1917.

Zato je treba v poljskem zadružništvu

gledati novo tvorbo, ki šele išče pota za svoj preporod. Poljsko združništvo preživlja dobo težke krize, kajti nad njim visi breme vojne škode in breme inflacije, ki mu ne dopušča, da bi kmalu ozdravelo. Vendar pa se polagoma krči pot do ozdravitve in združništvo kaže pri tem toliko življenske sile, da je opravičena nada, da se bo kmalu zopet okrepilo.

Združništvo v poljski republiki ni centralizirano, ampak je organizirano v raznih zvezah, katerih je 25. Teh 25 zvez je koncem leta 1926 obsegalo 7553 zadrug. Posamezne zveze so koncem leta 1926 imele sledeče število članic:

1. Zveza pridobitnih in gospodarskih zadrug v Poznanju 417. 2. Zveza pridobitnih in gospodarskih zadrug v Lvovu 183. 3. Zveza poljskih zadrug v Varšavi 323. 4. Revizij. zadr. zveza kmetijskih društev v Krakovu 152. 5. Reviz. zveza poljskih zadrug v Varšavi 998. 6. Okrožni patronat kmetij. društev v Lvovu 1083. 7. Revizijska zveza kmetijskih društev v Krakovu 133. 8. Revizijska zveza kmetijsko-trgovskih zadrug v Lvovu 40. 9. Zveza kmetijskih društev v Tešinu 93. 10. Zveza konsumnih zadrug v poljski republiki v Varšavi 806. 11. Reviz. zveza delavskih zadrug na Poljskem v Varšavi (v likvidaciji) —. 12. Reviz. zveza državnih, občinskih in društvenih nameščencev v Varšavi (v likvidaciji) —. 13. Centrala krščanskih konsumnih delavskih zadrug v Varšavi 40. 14. Reviz. zveza vojaških zadrug v Varšavi 239. 15. Zveza stavbnih zadrug v Varšavi (v likvidaciji) —. 16. Zveza židovskih zadrug na Poljskem v Varšavi 342. 17. Združna zveza evangeljskih kreditnih zadrug v Varšavi (v likvidaciji) —. 18. Zveza nemških zadrug na Poljskem v Lodzu 81. 19. Splošna zveza samopomočnih galskih pridobitnih in gospodarskih zadrug v Lvovu (židovska) 308. 20. Revizijska zveza ukrajinskih zadrug

v Lvovu 1510. 21. Ruska revizijska zveza v Lvovu 65. 22. Zveza nemških kmetijskih zadrug v Lvovu 49. 23. Zveza nemških zadrug na Poljskem v Poznanju 346. 24. Zveza kmetijskih zadrug na Zapadnem Poljskem v Poznanju (nemška) 196. 25. Zveza vaških zadrug na Pomoranskem 149.

Med kmetijskimi združnimi zvezami zavzema najodličnejše mesto revizijska zveza poljskih kmetijskih zadrug v Varšavi, ki slavi letos desetletnico svojega obstoja in šteje 998 članic. Med njimi je 599 kreditnih zadrug (Štefčikove blagajne), 84 kmetijsko-trgovskih, 5 mlinarsko-pekarskih, 306 mlekarških, 1 čebelarška zadruga, 2 kmetijsko-trgovski centrali, 1 centrala mlekarških zadrug.

Po poročilu združnega sveta kaže gibanje poljskega združništva v zadnjih treh letih sledečo sliko:

Stanje zadrug koncem l.	1924	1925	1926
1. kreditne zadruge	4.905	4.842	5.242
2. konsumne zadruge	3.332	3.344	3.500
3. trgovsko-obrtne zadruge:			
a) kmetijsko-trgovske	995	1.232	1.537
b) skladišča in prodajalne kmetijskih društev	161	161	159
c) nedoločene vrste	911	974	1.090
4. mešane zadruge	291	459	541
5. produktivne zadruge	102	102	125
6. delovne zadruge	20	31	41
7. raznih vrst zadruge	893	1.264	1.674
skupaj	11.600	12.409	13.909

Kreditnih zadrug je od skupnega števila 38%, konsumnih 25%, trgovsko-obrtnih 20%, mešanih 4%, produktivnih 1%, raznih 12%.

K revizijskim zvezam je v letu 1924 pripadalo 6138 (53%), v letu 1925 6787 (54,7%), v letu 1926 pa 7553 (54,3%).

O delovanju in poslovnih uspehih združnih zvez v letu 1926 je izdal združni

svet posebno poročilo, ki je pa toliko nepopolno, ker 6 zvez ni poslalo statističnih podatkov in se poročilo nanaša le na 19 zvez. Med drugimi ni poslala svojih podatkov ukrajinska zveza v Lvovu, ki je po številu članic največja, dalje je izostala s svojimi podatki druga močna zveza, namreč Splošna zveza samopomočnih zadrug v Lvovu, ki obsega zadruge, urejene po Šulcejevih načelih.

Pri 19 zvezah, ki so prispevale svoje podatke, je bilo koncem leta 1924 stanje (v poljskih zlotih, kurzna vrednost približno 6.35 Din):

Aktiva:

Gotovina in naložbe	11,118.000
Posojila	39,214.000
Zaloge blaga	26,707.000
Nepremičnine	29,224.000
Premičnine	4,759.000
Dolžniki	12,773.000
Razna aktiva	8,285.000
Izgube	1,365.000
skupaj	133,445.000

Pasiva:

Poslovni deleži	12,899.000
Rezervni zakladi	22,058.000
Kredit	67,138.000
Vloge	18,685.000
Razna pasiva	7,613.000
Dobiček	5,052.000
skupaj	133,445.000

Promet v blagu in znesek dovoljenih posojil je pri teh 19 zvezah v letu 1924 znašal 252,591.000 poljskih zlotov.

Kar se tiče posameznih združnih vrst, je bilo njih stanje pri zgoraj navedenih 19 zvezah koncem leta 1924:

I. Kreditne zadruge.

Aktiva:

Gotovina in naložbe	6,122.000
Posojila	38,395.000
Nepremičnine	10,712.000
Premičnine	328.000
Razna aktiva	6,967.000
Izguba	167.000
skupaj	62,691.000

Pasiva:

Poslovni deleži	4,538.000
Rezervni zakladi	9,069.000
Kredit	25,191.000
Vloge	18,037.000
Razna pasiva	4,427.000
Dobiček	1,429.000
skupaj	62,691.000

Posojil so te zadruge dovolile 36,041.000 poljskih zlotov.

II. Konsumna društva.

Aktiva:

Gotovina in naložba	1,787.000
Nepremičnine	5,063.000
Premičnine	1,660.000
Zaloge blaga	15,047.000
Dolžniki	4,105.000
Razna aktiva	112.000
Izguba	424.000
skupaj	28,198.000

Pasiva:

Poslovni deleži	2,946.000
Rezervni zakladi	3,826.000
Kredit	18,430.000
Vloge	519.000
Razna pasiva	99.000
Dobiček	2,378.000
skupaj	28,198.000

Promet v blagu je znašal 93,350.000 polj. zlotov.

III. Kmetijsko-trgovske zadruge.**Aktiva:**

Gotovina in naložbe	1,117.000
Zaloga blaga	7,364.000
Nepremičnine	6,202.000
Premičnine	1,245.000
Dolžniki	5,398.000
Razna aktiva	291.000
Izguba	512.000

skupaj 22,129.000

Pasiva:

Poslovni deleži	3,130.000
Rezervni zakladi	4,246.000
Kredit	13,560.000
Vloge	66.000
Razna pasiva	490.000
Dobiček	637.000

skupaj 22,129.000

Promet v blagu je znašal 49,982.000 polj. zlotov.

IV. Mlekarske zadruge.**Aktiva:**

Gotovina in naložbe	427.000
Zaloga blaga	772.000
Nepremičnine	1,307.000
Premičnine	345.000
Dolžniki	459.000
Razna aktiva	602.000
Izgube	14.000

skupaj 3,926.000

Pasiva:

Poslovni deleži	350.000
Rezervni zakladi	851.000
Kredit	1,491.000
Razna pasiva	1,135.000
Dobiček	99.000

skupaj 3,926.000

Promet v blagu je znašal 5,565.000 polj. zlotov.

V označenih 19 zvezah je bilo koncem leta 1924: 2246 kreditnih zadrug, 1138 konsumnih društev, 384 kmetijsko-trgovskih, 238 mlekarskih zadrug, 29 zadrug za vnovčevanje jaje in 136 raznih drugih zadrug. V celoti je torej k tej statistiki prispevalo 4171 zadrug. Ker je bilo koncem leta 1924 vseh zadrug 11.600, je v prej navedeni statistiki obseženih samo nekaj nad eno tretjino zadrug.

Vendar pa se tudi iz teh podatkov vidi, da je poljsko zadružništvo osnovano na dobrih gospodarskih načelih. Opozarjamo zlasti na dokaj ugodno razmerje med lastnim in tujim premoženjem. Primeroma znatno visoka deležna glavniča in močni rezervni zakladi, torej lastni obratni kapital stoji skoro pri vseh vrstah zadrug v povoljnem razmerju napram izrabljenim kreditom.

© © © VPRAŠANJA IN ODGOVORI © © ©

Vprašanje 39: Naša posojilnica je pred časom dovolila posojilo odboru za nabavo zvonov. Odbor nam sedaj dolg polagoma odplačuje. Kako naj računamo obresti, ali vedno za pol leta naprej, čeprav bi na ta način zaračunali obresti za zneske, ki se med letom vrnejo? Kako delajo drugod v podob-

nih slučajih? Ali ne bi bilo primerno, da se ta dolg vodi v tekočem računu? (H. p. v D.)

Odgovor: Najprimernejši bi bil za posojilo odboru za nabavo zvonov tekoči račun. Pogodbo o tekočem računu podpiše predsednik odbora kot osebni dolžnik in ostali člani odbora osebno kot poroki in plač-

niki. Odbor sam namreč ne more postati član posojilnice in ne more torej dobiti posojila. Tekoči račun je priporočljivejši radi tega, ker se računajo obresti dnevno s pomočjo obrestnih števil, dočim se pri navadnem posojilu računajo mesečno. Tekoči račun se zaključi polletno. Obrestna mera za posojila v tekočem računu je lahko ista kot za druga posojila. Vendar se običajno pri kreditu v tekočem računu zaračunajo še pristojbine: provizija, poštnina, manipulacija itd. Navadno se računa $\frac{1}{4}\%$ provizije od prometa večje strani brez končnega salda. Ako pa ni prometa, se všteje začetni saldo. Obvestila o vknjižbah (o vplačilu, o izplačilu, o nakazilu na tek, račun) se računajo po 2 Din in izvlečki še posebej po 50 par (natančneje glej Narodni Gospodar štr. 12 od 15. 12. 1924).

Vprašanje 40: Občina želi najeti večje posojilo pri naši posojilnici za zgradbo električnega omrežja za dve leti. Kredit se je

občini dovolil pod pogojem, da si izposluje dovoljenje oblastnega odbora, da sme pristopiti v članstvo naše posojilnice. Prosimo pojasnila: a) kdo podpiše zadolžnico in pristopnico za občino, b) ali moramo tudi pri občini zahtevati poroke?

Odgovor: Za občino podpišejo župan in dva občinska svetovalca. To zadostuje in več za veljavnost podpisa občine torej ni treba. To velja glede pristopnice enako kot glede zadolžnice. Navedite pa v pristopnici številko in datum akta, s katerim je nadzorstvena oblast občini dovolila pristop k posojilnici. Na drugo vprašanje glede porokov Vam pa pojasnjujemo, da če je občinski odbor najetje posojila v pravilno sklicani sklepni seji sklenil in če je nadzorstvena oblast občini dala dovoljenja za pristop v članstvo posojilnice, potem je pač podpis občine (pečat in podpis župana) in njena davčna moč zadostno kritje za varnost posojila in ni treba še posebej porokov.

◻ | ◻ | ◻ | ◻ | ◻ ZADRUŽNIŠTVO. ◻ | ◻ | ◻ | ◻ | ◻

VSEM ZADRUGAM!

I. **Zadružna šola.** Zadrugam smo o šoli, ki se prične 3. novembra, poslali posebno okrožnico. Pripomnili bi k tej okrožnici le dveje: 1. Zadruge naj priporočajo zares le take prosilce, ki bodo ostali doma na kmetiji in kot gospodarji pozneje lahko sodelovali v vodstvu ene ali druge domače zadruge. 2. Zadruge naj te vrste prosilcem tudi omogočijo šolo s tem, da jim nudijo vsaj delno podporo za prehrano, ki stane približno Din 450 mesečno. Računati moramo pač s tem dejstvom, da naši kmetje niso voljni dati svojih odraslih sinov za 6 mesecev od doma v šolo, ako je treba zraven še kaj plačati.

II. **Posiljanje denarja po poštnih nakaznicah.** Poštno ministrstvo je odredilo, da se

sme od 1. oktobra dalje poslati na eno poštno ali brzojavno nakaznico znesek do Din 5000 (poprej le 1000 Din na eno nakaznico). Ker je pošiljanje denarja po nakaznicah z ozirom na veljavno oprostitev poštne med Zvezo in članicami popolnoma brezplačno, priporočamo zadrugam, da se v bodoče v večji meri poslužujejo pošiljanja denarja s poštnimi nakaznicami. S tem si prihranijo neprijetno in zamudno delo s pečatenjem denarnih pisem in pa od pošt neopravičeno izterjavano dostavnino po Din 3 za vsako denarno pismo. Kupijo se le nakaznice po 25 par komad.

III. **Preskrbite si dekrete o oprostivni taks.** Še vedno si nekatere zadruge kljub ponovnim tozadevnim opozorilom niso pre-

skrbele dekretov od finančnega okrajnega ravnateljstva v Ljubljani oziroma v Mariboru, da jim pristojna taksna prostost. Po navodilih finančne oblasti revidirajo nje organi zadrugne knjige in spise. Ako zadruga nima v rokah dekreta o taksni prostosti, ji ti organi naložijo kazen za vse neokolekovanе knjige ne oziraje se na to, da ima zadruga v pravih pogoje za taksno prostost. Kak praveni lek v teh slučajih ne bo zalegel, ker finančno okrajno ravnateljstvo stoji na stališču, da je za taksno prostost poleg spremembe pravil treba tudi dekreta. Članice, ki še nimajo dekreta, naj takoj pošljejo Zvezi: prepis zapisnika občnega zbora, na katerem so spremenile pravila v smislu določb čl. 262 fin. zak., potem sklep sodišča o registraciji teh sprememb in en izvod pravil. Zveza bo zanje napravila vlogo na finančno oblast, da izda dekret o taksni prostosti.

IV. Čeke, valute (dolarje, franke, marke itd.) sprejemajte od ljudi in jih pošiljajte za vnovčenje Zvezi, ki Vam jih bo vnovčila po najboljšem dnevnem tečaju. Ljudem napravite uslugo, Vas pa stane le malenkosten trud. To bo tudi najboljša reklama za posojilnico. — Glede čekov opozarjamo, da jih morajo na zadnji strani podpisati oni, na kogar ček glasi in pa posojilnica, ki ga odpošlje Zvezi.

Iz poslovanja naših zadrug. V zapisniku načelstvene seje neke posojilnice je zapisano: »V seji se je dovolilo več posojil.« — Človek bi mislil, da je to šala, pa je vendar dotični načelnik zadruga, ki je pisal zapisnik, stvar čisto resno mislil. In revizor mu je potem moral razlagati: 1.) da se sklepa o vsakem posojilu posebej in se tudi sklep o dovolitvi ali nedovolitvi vsakega posojila posebej zapiše v zapisnik, 2.) da mora v zapisniku biti navedena ne le vsota posojila in ime posojilojemalca, ampak tudi svrha, za katero se posojilo dovoli, zavarovanje po-

sojila (poroki ali knjižba) in naposled rok, za kateri se posojilo dovoli.

Sorodstvo in vodstvo zadrug. Nikakor ne moremo trditi, da je že samo na sebi slabo, če so v vodstvu zadruga soudeleženi sorodniki. Zakon tega ne prepoveduje. Če pa vpoštevamo človeške slabosti, moramo svetovati, naj se ne volijo v načelstvo ali nadzorstvo sorodniki, že zaradi tega ne, da se že vnaprej v kali zaduše morebitni očitki ali sumničenja. Prav tako ni dobro, ako je sin vslužben pri zadrugi, pri kateri je oče član načelstva ali nadzorstva. Če so sorodniki v načelstvu ali nadzorstvu, se bo zelo lahko zgodilo, da jim bodo očitali, da držijo zaradi sorodstva skupaj, da zato uganjajo zadrugi škodljivo strankarstvo, da iščejo koristi za svoje družine itd. Če so sorodniki istočasno v načelstvu in nadzorstvu, bo takemu članu nadzorstva zelo nerodno nadzorovati svojega sorodnika v načelstvu. Četudi bo vestno vršil svojo dolžnost, se bo v slučaju kakega nereda v poslovanju zelo težko ubranil očitka, da je imel zaradi sorodstva ozire, da je ravno sorodniku marsikaj prezrl itd. Še bolj nerodno je, če je oče predstojnik lastnemu sinu ali hčeri. Izogibati se je treba kar najbolj mogoče sorodstvu med predstojniki in uslužbenci. Če ne drugega, daje tako razmerje povod za nevoščljivost. Če pa nastane med člani zadruga prepir ali če pride celo do nerednosti v poslovanju, ima prav to najslabše posledice za odnose med člani. Kar velja za sorodstvo, velja tudi za svaštvo. — Dr. F. Buffetti, ki je izdal že več priročnih navodil za vodstvo zadrug, piše o tem vprašanju takole: »Istočasno naj bi ne bile v načelstvu osebe, ki so si v sorodstvu ali v svaštvu do drugega člana. Izključeni so torej sorodniki: oče in sin, dva brata, stari oče in vnuk, v svaštvu pa: tast in zet, dva svaka, soprog in stari oče njegove žene. Ta nezdržljivost izvira odtod, ker je treba že na-

prej preprečiti, da zadruga ne postane orodje v rokah družine.« — Iz nemške zadružne prakse beremo v knjigi Schultze-Delitsch, Vorschuss- und Kreditvereine: »Jasno je, da se je treba po možnosti ogibati volitev oseb, ki so si v sorodstvu ali v svaštvu, v načelstvo in nadzorstvo. Sicer zakon o tem ničesar ne določa, niti nismo to postavili v ozna pravila, ker so posebno v manjših krajih slučajji, da se temu ni mogoče zogniti. Če smo že odsvetovali prebližnje sorodstvo ali svaštvo med člani načelstva na eni in nadzorstva na drugi strani, velja to tem bolj o takem medsebojnem razmerju članov načelstva. Poznamo sicer zadruge, pri katerih sta oče in sin, oče in hči v načelstvu in ki pripadajo kar se tiče vodstva med najboljše zadruge. Vendar take izjeme ne morejo spremeniti načela, temveč le potrjujejo načelo.« — Tudi naše lastne izkušnje dokazujejo, da je vedno previdneje, če se skušamo izogniti temu, da bi bil bližnji sorodniki ali svaki v vodstvu naših zadrug. Bolje bo to za zadruge in boljše bo to tudi za prizadete osebe. (D. Doktorič, »Gospodarski list«.)

Izjeme za Slovenijo. Vprašali smo vse zadružne zveze v državi, ali plačujejo zadruge za denarna pisma na zvezo dostavnilno po 3 Din. Vse zveze so nam sporočile, da nikjer zadruge ne plačujejo te dostavnine. Le za Slovenijo velja ta zahteva poštne direkcije v Ljubljani, dasi vse tri zveze v Sloveniji in njih zadruge uživajo tudi poštinsko prostost in dasi se jim vrednostna pisma nikoli ne dostavljajo na dom, ker plačujejo vse tri zveze predaltno.

Posojila na amortizacijo. Naše posojilnice premalo gojijo to vrsto posojil. Pomen posojil je v tem, da se breme vračila razdeli na enake v gotovih rokih plačljive manjše zneske: obroke. S tem se breme vračila zelo olajša. Pri določevanju obrokov je v skladu namenom te vrste posojil gledati na to,

da se višina rednih obrokov ravna po rednih prejemkih dolžnika. Ako ima dolžnik mesečne prejemke, ima plačevati mesečne obroke. Za kmečke razmere bodo običajno na mestu polletni ali kvečjem četrletni obroki. V prihodnji številki Narodnega Gospodarja prinesemo članek s pojasnilom, kako se sestavi načrt za odplačevanje posojila na amortizacijo. Opozoriti pa moramo, da naše zadolžnice na amortizacijo predvidevajo le enostavni način amortizacijskega računa, da se namreč dolžnik obveže redno polletno ali četrletno odplačevati gotov, vedno enak znesek na račun glavnice, dočim se plačila na račun obresti leto za letom manjšajo, čim manj preostaja vsled odplačevanja glavnice. Pri enostavnem amortizacijskem posojilu so torej odplačila na kapital redno v vsakem roku enaka, vplačila na račun obresti pa leto za letom padajo primerno temu, kakor se dolžna glavnica z odplačili leto za letom zmanjšuje. Zadolžnice na amortizacijo naročite lahko pri Zvezi.

Zadružna solidarnost je lepa v besedi, a bolj neprijetna in redka v praksi. Vendar pa moramo s pohvalo priznati, da so naši zadrugarji pokazali dosti dobre volje in požrtvovalnosti, ako je bilo treba pomagati bližnji zadrugi iz težav. Povsod so se znali dvigniti preko ozkih mej sebičnosti in so bili pripravljeni na žrtve in pomoč. Le tam to ni bilo mogoče, kjer sta ali osebno sovraštvo ali ozkosrčni lokalni patriotizem branila pravemu zadružnemu hotenju, da žrtvuje in pomaga.

Izredna glavna skupščina Glavne zadružne zveze se vrši v soboto, 22. oktobra v Beogradu. Na dnevnem redu je sklepanje o tem, kako pomagati iz težavnega položaja zadružništvu v nekaterih pokrajinah države. Skupščina se bo s posebnim govorom spominjala tudi desetletnice smrti dr. Kreka, največjega jugoslovanskega zadrugarja.

Glavna zveza srpskih kmetijskih zadrug je razposlala svojim zadrugam vprašalne poble s sledečimi vprašanji: 1. Kakšna je letošnja žetev vseh vrst žita, računajoč vagone do 100 meterskih centov. 2. Kakšen bo predvidoma pridelek koruze in 3. Ali bo letošnji pridelek žita in koruze zadosten za prehrano ljudstva in živine.

Delavska banka v Švici. Delavska konzumna društva in delavske strokovne organizacije v Švici so sklenile, da ustanovijo skupno veliko delavsko banko, ki bi služila ciljem delavskega gibanja. Dosedaj je že vpisane glavnice 1.038.000 frankov.

Kongres obrtnih zadrug se je vršil 16. oktobra v Kumanovem. Pečal se je predvsem z vprašanjem obrtniškega kredita, dalje enotne zadrugne zakonodaje in ustanovitve centrale za obrtno zadrugništvo cele države.

Zadrugno časopisje. Eden izmed pogojev za pravilni in večji razvoj zadrugništva je zadrugno časopisje. Doslej objavljeni podatki o zadrugnem časopisju celega sveta se tikajo samo do leta 1909, ko jih je izdala Mednarodna zadrugna alijansa v Londonu. Od tedaj naprej je zaznamovati v razvoju zadrugnega časopisja velik korak naprej. Kar se tiče sočasnega stanja zadrugnega časopisja v raznih državah, se pripravlja zanimivo poročilo za mednarodno razstavo zadrugnega časopisja ob priliki mednarodnega zadrugnega kongresa v Stokholmu.

Po dobljenih podatkih izhajajo zadrugni časopisi v 31 državah, dočim so leta 1909 izhajali le v 20 državah. Celotno število zadrugnih časopisov znaša sedaj 366. Če bi se pa vpoštevali vsi krajevni časopisi, ki jih iz-

dajajo veliki organi zadrugnega tiska v raznih državah (n. pr. v Angliji »Wheatheaf«, ki se tiska z naslovom raznih posameznih mest), bilo bi jih čez 1000. Pred 18 leti jih je bilo le 146.

Število izdanih izvodov dosega 5 milijonov 750.000 napram 1.459.000 v l. 1909. Večina zadrugnih glasil je vznikla po vojni. Od 146 glasil, ki so izhajala l. 1909, jih sedaj izhaja le še 40. Od tedaj naprej je nastalo 326 novih organov zadrugnega periodičnega tiska.

V 19. stoletju je izhajalo 42 zadrugnih časopisov. Najstarejši organ, ki izhaja že nad 50 let, so »Blätter für das Genossenschaftswesen« v Berlinu (od l. 1854).

Od 366 sedanjih zadrugnih glasil jih 45 izhaja enkrat na mesec, 89 vsakih 14 dni in 57 tedensko. V dveh državah izhajajo zadrugni časopisi vsak dan in to eden v Švici in 3 v Rusiji.

Največje absolutno število izdanih časopisov imata Nemčija in Anglija, kajti v obeh teh državah se izdaja po 1¼ milijona izvodov zadrugnih glasil. Na Češkem se tiskajo v 500.000 izvodih in v Švici v 300.000 izvodih.

Ako se pa hoče pravilno označiti stopnja intenzivnosti v razvoju zadrugnega časopisja v teh državah, je treba pri tem jemati v poštev, kolik odstotek prebivalstva se ga poslužuje. Tu se slika znatno izpremeni. Ako vzamemo v poštev, da ima Nemčija 60 milijonov prebivalcev, Anglija 45 milijonov, Češka 14 milijonov in Švica 3½ milijone, potem se vidi, da se poslužuje zadrugnega časopisja v Nemčiji 2% prebivalstva, v Angliji 2.8%, na Češkem 3.6% in v Švici celo 9%.

.....

GOSPODARSTVO.

Kmetsko prebivalstvo v Italiji. Po štetju iz leta 1925 je bilo v Italiji 20,017.726 oseb, katere lahko prištevamo kmetskemu prebivalstvu, kar znaša 51.9% celokupnega prebivalstva iz leta 1925.

Davek na koze je uvedla Italija začetkom letošnjega leta. Namen davka je omejitve kozjereje in v zvezi s tem pospeševanje gozdarstva. Italija mora namreč letno uvažati za stotine milijonov vseh vrst lesa, koza pa smatrajo za največjega škodljivca gozdnih nasadov. Davek hoče biti tudi socialen s tem, da je pri višjem številu koz davek višji (20 lir), dočim plača le 10 lir na glavo, kdor nima več kot tri koze.

Konkurz Prve srpske zemljoradničke banke. V vrsto nesolidnih bank, ki so pogubile mnogo ljudskega in tudi sirotinskega denarja, spada tudi Prva srpska zemljoradniška banka v Beogradu. Banka je imela tudi nad 20 milijonov dinarjev vlog naših izseljencev v Ameriki. Ustanovitelji te banke, ki je tako žalostno končala, so svojčas hoteli imeti prvo besedo v gospodarskem življenju srbskih kmetov.

Cenitev letošnje žetve. Sredi poletja nekako se je razširila vest, da bo uspeh letošnje žetve napram lanskemu silno nazadoval. Pozneje se je ugotavljalo, da so te vesti širili gotovi trgovski krogi, ki so imeli v zalogi še veliko lanske pšenice in lanske koruze, katero so hoteli z velikim dobičkom vreči na trg. Hoteli so z vestmi o slabi žetvi tudi pobuditi konsumente ter male trgovce k večjim nakupom. Z ozirom na to je smatralo poljedelsko ministrstvo za umestno, da prepreči škodljivo delo špekulacije in da stvar razjasni na podlagi oficijelnih podatkov, ki jih redno dobiva o žetvi in setvi od velikih županov oziroma od referentov za kmetij-

stvo iz cele države. Oficijelno zbiranje podatkov se nanaša na vso državo z izjemo okraja Skoplje in dela Banata. Zastopnikom tiska je minister na podlagi teh podatkov izjavil, da se ceni letošnji pridelek pšenice na 16,840.000 kvintalov, ječmena na 3,162.000 kvintalov, rži 1,500.000 kvintalov in ovs 3,832.000 kvintalov. V primeri s podatki lanskega leta je letošnji pridelek pšenice večji za 6%, ječmena za 1%, dočim je pridelek ovs manjši za 23%, rži za 3%. Prebitek letošnje žetve kakih 2,000.000 kvintalov žita skupaj s preostalimi zalogami lanske žetve nudi zadostne množine za izvoz. Glede pridelka koruze in češpelj točni podatki še niso bili tedaj znani. Vsekakor pa je že bilo ugotovljeno, da so ti pridelki znatno nižji nego prejšnje leto. Minister je tudi izjavil, da podatki o stanju letošnje žetve ne dajejo povoda, da bi se mislilo na prepoved izvoza žita in moke ali na odpravo uvozne carine na žito in mlevske izdelke.

Elektrokultura. V Zagrebu je priredila razstavo narodna kemična straža, ki je razstavila tudi priprave za elektrokulturo polja in podatke o nje uspehu. Podatki so na papirju zelo lepi. Pridelek ječmena, ovs, krompirja, pese itd. ej za ogromne procenete višji, istotako pridelek na vrtu in v vinogradu. Račun rentabilitete je seveda še ugodnejši. Naprava za približno 5 hektarov bi stala 1755 zlatih mark ali ca 23,700 Din.

Naš dolg Angliji, ki je nastal predvsem za dobave med svetovno vojno, znaša 25 milijonov 400.000 angleških funtov ali okroglo 7 milijard 10 milijonov Din. Dolg je sedaj po tolikih letih končno z dogovorom urejen tako, da ga bo naša država odplačevala 62 let z letnimi obroki počenši leta 1927 z obrokom 150.000 funtov. Obroki potem leto za letom

rastejo na 200.000, na 250.000, na 300.000 funtov itd., tako da bomo v letih 1942 do 1988 plačevali letno po 600.000 funtov.

O komercializaciji državnih železnic se sedaj veliko govori in piše. O tem vprašanju je razpravljala že konferenca, ki jo je sklicalo prometno ministrstvo. Slišijo se glasovi, da bo država železnice oddala v dolgoletni najem.

Anketa o zadolženosti kmetij se vrši na poziv poljedelskega ministrstva v nedeljo 23. oktobra v Beogradu. Poljedelsko ministrstvo je zbralo podatke o zadolženosti kmetij v celi državi, ki pa niso nič kaj razveseljivi. Po teh podatkih so kmetije zadolžene že precej čez dve milijardi dinarjev. Anketa ne razpravlja o vprašanju, kako naj bi se kmetije polagoma rešile previsokih dolgov. To pa je tem težavneje, ker se splošno priznava, da je donosnost kmetijskih zemljišč vsled slabega napredka in vsled visokih dolgov zelo padla, zlasti še radi tega, ker se mora v južnih delih države za dolgove plačevati 16 do 20% obresti, pri oderuhih pa celo 100%.

Zakon o poljedelskem kreditu se še vedno ne izvaja. Direkcija za poljedelski kredit ima sedaj svojega direktorja in se polagoma organizira, potem začnejo z organizacijo krajnih in oblastnih zadrug za poljedelski kredit. Razpoložljivih sredstev ima direkcija zaenkrat le 53.000.000 Din, ker ji država na proračunskih doprinosih za zadnji dve leti še veliko dolguje. Govori se, da je direkcija sklenila, da bo obstoječim zadrugnim zvezam dala nekaj kreditov za pomoč produktivnim zadrugam.

Podružnica državne hipotekarne banke v Ljubljani je začela poslovati 15. oktobra v

lastni hiši, ki jo je kupila od prejšnje Trgovske banke. Državna hipotekarna banka ima po svojih pravilih namen zbirati vse javne fonde in denarje (občinske, ustanovne, cerkvene itd.) ter sirotinske denarje. To bo seveda za začetek neprijetno regulativnim hranilnicam po mestih, ki so dosedaj kot puplarino varni zavodi imeli pretežno večino tega denarja.

Konkurz Zemaljske kreditne banke v Beogradu. Zopet je šla v konkurz ena iz večjih bank, ki je bila ustanovljena iz leta 1919 v Somboru in je imela v Vojvodini 14 podružnic. Leta 1921 se je centrala preselila iz Sombora v Beograd. Koncem leta 1926 je imela banka okoli 23.500.000 Din hranilnih vlog, 4 milijone dinarjev delniške glavnice in 800.000 Din rezerve. Terjatev pa je imela okoli 20.000.000 Din. Konkurz je moral biti odprt vsled tega, ker banka mestu Sombor ni mogla izplačati naložbe pol milijona dinarjev, dasi je občina čakala skozi daljši rok do 29. septembra na izplačilo. Največji del vladateljev so uradniki, obrtniki in kmetje. Med oškodovanci je tudi bačka oblast, ki je imela naloženih pri banki 540.000 Din.

Zakup naših državnih železnic. Z ozirom na poročila o komercializaciji naših državnih železnic je Temeschwarer Volksblatt prinesel zanimivo izjavo pooblaščenca Morganove finančne skupine: »Ne gre se samo za zakup češkoslovaških železnic, gre se tudi za železnice v Rumuniji in Jugoslaviji in smo vladam teh dveh dežel že predložili ponudbe. Damo državi posojila na razpolago, ponudimo veliko zakupno vsoto, ki odgovarja n. pr. pri češkoslovaških železnicah sedanjim dohodkom, se zavežemo za izvedbo velikopoteznih investicij in popolne modernizacije železnic.«